

DUCHOVNÉ CVIČENIA PRE ÚČASTNÍKOV SYNODY 2024

P. Timothy Peter Joseph Radcliffe, OP

2. meditácia

Zamknutá miestnosť

Ján 20, 19 – 29

30. september 2024

Dnes ráno sme videli, ako učeníci ešte za tmy bežali a hľadali Pána. Milovaný učeník vidí a verí. Svitá. Teraz je večer a my sme opäť v tme a oni sú ochromení strachom v zamknutej miestnosti.

Ráno bola najskôr tma, pretože ešte nenašli zmŕtvychvstalého Pána. Večer je tma, pretože ešte nie sú naplnení Duchom Svätým, živým dychom zmŕtvychvstalého Pána. Ježiš už nie je v prázdnom hrobe. Oni sú ešte stále v hrobe, v zamknutej miestnosti. V *Knihe Genezis* sa píše, že na počiatku „Pán, Boh, utvoril z hlíny zeme človeka a vdýchol do jeho nozdier dych života.¹ Tak sa stal človek živou bytosťou“ (2, 7). Teraz im Ježiš daruje dych večného života: „Prijmite Ducha Svätého. Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené, komu ich zadržíte, budú zadržané“ (Jn 20, 23). Dostávajú účasť na jeho vzkriesenom živote, a tak sú pripravení na poslanie kázať.

Dnes ráno sme videli, že misia synodálnej Cirkvi nás vyzýva, aby sme boli ako Mária Magdaléna, ako milovaný učeník a Peter, teda tí, ktorí hľadali vzkrieseného Pána. Aj my musíme byť blízko tým, ktorí sú dnes hľadajúci. *Ohlasovateľmi* vzkriesenia sa však staneme len vtedy, ak budeme žiť v Bohu. „Zombii“ nik neuverí. Spomeňte si na Irenejovo: *Gloria Dei, homo vivens*; slávou Boha je živý človek. Počúvame, podobne ako Lazár, Pánov hlas, ktorý nás volá von z našich zamknutých izieb: „Vyjdí von a ži!“

Svätosť znamená byť živý v Bohu. Bratranec Charlesa de Foucauld, ktorý si veľmi potrpel na potešenie z jedla a pitia, opisuje, ako sa po rokoch života na Sahare Charles vrátil do Paríža a krátko ho navštívil: „Vstúpil do izby a spolu s ním vstúpil pokoj. Žiara jeho očí a najmä ten veľmi skromný úsmev boli výrazom celej jeho osoby... Vyžarovala z neho neuveriteľná radosť... Keď som videl, že všetka moja spokojnosť je len nepatrným zlomkom v porovnaní s úplným šťastím tohto askétu, zistil som, že vo mne stúpa zvláštny pocit – nie závisť, ale úcta“.²

O svätej Terézii z Avily sa hovorilo, že „bola vo vytržení z uvedomenia si života, ktorý ju presahoval“³. Alebo si spomeňme na Carla Acutisa, šikovného talianskeho tínedžera, ktorý hrával rád videohry. Mileniáli v ňom môžu vidieť jedného zo svojej generácie, ktorý žil

¹ Tu nie v zmysle *Ruah*, ale *neshama*.

² Fergus FLEMING, *The Sword and the Cross* London 2003, s. 235f.

³ George ELIOT, *The Prelude to Middlemarch*, prvé vyd. V r. 1871.

opravdivo. Takže výzvou pre nás je pomôcť si navzájom hlboko vdychovať omladzujúceho Ducha Svätého! Tak trochu je to teraz výzva aj pre mňa v mojich osemdesiatich rokoch!

Prvou úlohou vodcu je vyviesť stádo z malých ovčincov na čerstvý vzduch Ducha Svätého. Vodca otvára zamknuté dvere zatuchnutých miestností. Učeníci sú uväznení strachom. Zamyslime sa preto nad strachmi, ktoré nám môžu brániť byť živými v Bohu, a stať sa tak hlásateľmi evanjelia hojného života.

Všetci poznáme strach z toho, že nám niekto ublíži. Niektorí z nás prichádzajú na toto zhromaždenie nervózni, že tu nenájdu uznanie a prijatie. Naše drahocenné nádeje ohľadom Cirkvi môžu byť zavrnuté. Možno sa cítime ako neviditeľní. Odvážime sa prehovoriť a riskovať odmietnutie? Ak nie ste zvyknutí na tento vatikánsky svet s jeho veľkolepými titulmi a čudným oblečením, môže vás to zastrašiť. Naberme odvahu riskovať, že nás zrania, pretože aj zmŕtvychvstalý Pán je zranený. Učenikom ukazuje svoje ruky a svoj bok. A Tretia veľkonočná prefácia ide ešte ďalej, keď hlása, že on „večne žije, aj po svojom umučení“ (*sed semper vivit occisus*). Pripomeňme si slová môjho spolubrata Herberta McCabea: „Ak miluješ, budeš zranený, ba dokonca zabitý. Ak nemiluješ, už si mŕtvý“. Stať sa živým v Bohu znamená nebať sa rán.

Náš kláštor v Jeruzaleme sa nachádza v blízkosti Damaškej brány. Je to miesto, kde sa zo starého mesta prechádza do arabskej štvrte, preto tam vznikajú rôzne napätia. Práve tam stála skupina mladých Židov so zaviazanými očami a ponúkala „bezplatné objatie“ každému, kto oň stál. Nezištná láska tvárou v tvár bezdôvodnej nenávisti. Títo mladí riskovali, že namiesto objatia môžu dostať bodnutie nožom.

Alan Paton bol juhoafrický spisovateľ, ktorý odvážne bojoval proti apartheidu. Jedna z jeho postáv hovorí: „Keď vystúpim do neba, čo sa určite chystám urobiť, Veľký sudca sa ma opýta: ‚Kde sú tvoje rany?‘ A keď poviem, že žiadne nemám, opáči: ‚Nebolo za čo bojovať?‘“⁴

Na Filipínach som sa stretol so ženou, ktorú zjazvilo malomocenstvo. Väčšinu svojho života prežila v leprosáriu, ktoré viedla jedna vetva dominikánskeho rádu, bratia sv. Martina. Mnohí z nich tiež trpia malomocenstvom. Bála sa odísť z tohto miesta, aj keď bola vyliečená. Ľudia by videli jej jazvy a báli by sa jej, preto zostala uväznená vnútri. Jedného dňa sa odvážila vyjsť von a objavila nové poslanie – cestovať po celej Ázii a pozývať ľudí, ktorí trpeli malomocenstvom, aby vyšli von a žili.

Môžeme prijať riziko, že budeme zranení, pretože Pán nám daroval svoj pokoj. Film *Des dieux et des hommes* rozpráva príbeh trapistických mníchov, ktorí odmietli utiecť z Alžírsku v 90-tych rokoch minulého storočia, keď vypukli teroristické násilnosti. Brat Luc, dávny lekár tejto komunity, hovorí: „Nebojím sa smrti, som slobodný človek“ (*Je ne crains pas la mort, je suis un homme libre*). V starobylom dominikánskom omšovom obrade kňaz pred pozdravením pokoja pobožkal kalich s krvou, vyliatou Kristom za nás.

Stvorenie sa začalo slovami: „Buď svetlo!“ Nové stvorenie sa začína slovami: „Buď pokoj!“ Nasledujúce slová musím povedať. Mahátma Gándhí mal vo svojej izbe obraz Ježiša s citátom z Listu Efezanom: „On je náš pokoj“ (2, 14). Ježiš je Božím sabatom. V prvotnej

⁴ Alan PATON, *Ah, But your Land is Beautiful*, Vintage/Ebury, Londons, 2002, s. 66 – 67.

Cirkvi zvykol dávať na kresťanské hroby nápis „*in pace*“. Sme pokrstení do Kristovho pokoja, ktorý nič nemôže zničiť. Ničoho sa nemusíme báť.

Koncom šesťdesiatych rokov zaútočila na moju dominikánsku komunitu v Oxforde skupina bláznov. Nie jezuiti! O druhej hodine v noci dvomi malými bombami rozbili všetky okná v prednej časti kláštora. Všetci sme sa zobudili a zbehli dolu. Prišla polícia a sanitky. Samotný prior Fergus Kerr ešte tvrdo spal. Najmladšieho novica poslali do jeho izby. „Fergus, Fergus, zobuď sa, došlo k bombovému útoku. „Je niekto mŕtvy?“ „Nie.“ „Je niekto zranený?“ „Nie.“ „Chod' preč a nechaj ma spať. Ráno si to premyslíme.“ To bola moja prvá lekcija z toho, ako byť vodcom.

Víťazstvo je dokonané. Keď si pre Dietricha Bonhoeffera prišli kati, jeho posledný odkaz pre priateľa, biskupa Bella z Chichesteru, znel: „Povedzte biskupovi... naše víťazstvo je isté“. Hoci by si aj nejaký z bratov zmenil pohlavie, alebo by ekonóm utiekol s peniazmi či kostol vyletel do vzduchu... Kristus zomrel a vstal z mŕtvych, Kristus znova príde.

Boží pokoj však neznamena, že *cítim* pokoj. Môj spolubrat novic Simon Tugwell, OP napísal: „Nejde o subjektívny pocit pokoja; ak sme v Kristovi, môžeme byť pokojný (*in pace*), a teda neznepokojuvať sa, aj keď necítim pokoj“.⁵ Možno pre mnohých z nás je najhlbšou výzvou byť v pokoji sami so sebou. Odvážime sa pozrieť na svoje nepokojné a rozdelené srdce, na tie časti seba samých, ktoré sa nám nepáčia? Máme pokušenie premietat' na druhých to, čoho sa bojíme a čo sa nám nepáči v nás samých. Opäť Tugwell: „Pokoj prichádza s neochvejným sebazpoznaním... Cesta k pokoji je prijatie pravdy. Každý kúsok, ktorý odmietame prijať, bude naším nepriateľom a bude nás nútiť zaujať obranné pozície. A odvrhnuté kúsky nás samých rýchlo nájdu svoje vtelenie v ľuďoch okolo nás“⁶.

Naša vrúcna láska k Cirkvi môže paradoxne viesť k zúženiu nášho myslenia. Môže vyvolať strach z toho, že Cirkvi ublížia deštruktívne reformy, lebo podkopú tradície, ktoré milujeme. Alebo môže ísť, naopak, o strach, že sa Cirkev nestane široko otvoreným domovom, po ktorom túžime. Je veľmi smutné, že Cirkev často zraňujú tí, ktorí ju síce milujú, ale inak! Svätý Efrém povedal, že Katolícka cirkev je „veľká Cirkev s veľkým lonom“.⁷ Stretol som sa s nemeckým luteránskym teológom, ktorý vyučoval na Oxforde, a ten povedal: „Bojím sa, že katolíci sa stávajú protestantmi. Niekedy zabúdame na šírku katolicizmu s jeho ‚oboje/a‘. Pravda, ktorú milujeme, ako napísal biskup Robert Barron, je ‚taká široká ako vesmír a taká konkrétna ako osoba Ježiša‘“⁸. Dokonalá láska vyháňa strach. Nech vyháňa náš strach z tých, ktorých predstavy o Cirkvi sa líšia. Cirkev je v Pánových rukách a Boh prisľúbil, že ju pekelné brány nepremôžu.

Počas napoleonskej éry prišiel za štátnym sekretárom, kardinálom Consalvim znepokojený monsignor a povedal: „Vaša Eminencia, situácia je veľmi vážna. Napoleon chce zničiť Cirkev“. Na to kardinál odpovedal: „Veď to sa nepodarilo ani nám!“

Práve naša láska k Cirkvi nás môže úplne odlišným spôsobom uzavrieť do úzkeho sveta, v ktorom budeme hľadiť na naše cirkevné pupky a sledovať ostatných, vždy pripravení postrehnúť ich chyby a odsúdiť ich. Pápež František pred svojím zvolením povedal, že Pán

⁵ Simon TUGWELL OP, *Reflections on the Beatitudes*, Darton Longman and Todd, London 1980, s.114.

⁶ *Tamtiež*, s. 112.

⁷ Citované v S. TUGWELL, *Scholarship, sanctity and spirituality*, in: *Communio* 11/1 (1984), s. 53.

⁸ Michael HEHER, *The Lost Art of Walking on Water: Reimagining the Priesthood*, Mahwah, Paulist Press, 2004, s.132.

príde, zaklope na dvere a bude prosiť, aby ho pustili von zo sakristie! Samozrejme, existujú zmeny, po ktorých niektorí z nás túžia, no nech nás to neuzatvára do nášho malého cirkevného sveta. Budeme sa v ňom nudiť! Boh sa zjavuje na vrcholoch hôr s neobmedzenými horizontmi a mimo tábora.

Naše oslobodenie z týchto zamknutých miestností si vyžaduje nielen odvahu, ale aj uzdravujúce Božie odpustenie. Zmŕtvychvstalý Pán hovorí: „Komu odpustíte hriechy, tomu budú odpustené, komu ich zadržíte, budú zadržané.“

Hriech nás zatvára do väzenia narcizmu a straníckej politiky, ako najstaršieho syna, ktorý sa mračí a nechce sa pridať k oslave, aby privítal doma svojho márnokratného brata. Opäť Herbert McCabe: „Samotná naša prirodzenosť nás volá k niečomu novému a obávanému... Sme takou bytosťou, ktorá nachádza svoje naplnenie, svoje šťastie a rozkvet len v tom, že sa vzdá seba samého a prekročí samu seba“. Potrebujeme stratiť seba samých v láske; toto je to, čoho sa bojíme. Sme povolaní pustiť sa do toho, čo je neznáme, opustiť známe a bezpečné, vydať sa na cestu alebo začať hľadať. No neradi riskujeme. Spokojní sme s osobou, ktorou sme sa stali, alebo ktorú sme vytvorili, pretože sa bojíme byť stvorení na Boží obraz. Táto neschopnosť odpovedať na výzvu k životu, toto zlyhanie viery, sa nazýva hriech“.⁹

Táto synoda teda nie je miestom pre rokovanie o štrukturálnych zmenách, ale pre rozhodnutie sa pre život, obrátenie a odpustenie. Pán nás volá von z obmedzených miest, do ktorých sme sa uchýlili a v ktorých sme uväznili iných. Hymnus, ktorý zložil Frederick Faber, oratorián z devätnásteho storočia, hlása: „Rozľahlosť Božieho milosrdenstva je ako rozľahlosť mora.“

Modlime sa, aby Kristov pokoj rozpustil násilie, ktoré prebýva v našich srdciach a ktoré ukrižovalo nášho Pána. Dorothy Dayová hovorila, že „potrebnejšie je bojovať proti násiliu než proti ateizmu“¹⁰. Povedala: „Keď sa kresťania snažia brániť svoju vieru zbraňami, silou a násilím, sú ako tí, ktorí povedali nášmu Pánovi: ‚Zostúp z kríža. Ak si Boží Syn, zachráň sa‘“.¹¹

Preto na tejto synode odstráňme všetko násilie z našich srdc: násilné myšlienky i slová. Naša globálna kultúra pestuje násilnú predstavivosť. „Do veku 18 rokov sa americkí tínedžeri stanú v médiách svedkami v priemere 200 000 násilných činov a 16 000 vražd“.¹² Často sú tieto činy glorifikované alebo sa považujú za zábavné. Násilie sa stáva normálnym a zdá sa byť dokonca neškodným, keď napríklad človek vo videohrách zabíja diabolských nepriateľov. Táto zdanlivo nevinná zábava živí násilnícku predstavivosť, ktorá nemá pocit viny z ničenia, pretože v kybernetickom svete nič nie je skutočné¹³.

Kristovo telo je znetvorené jedovatými webovými stránkami, ktoré sú plné krutého obviňovania, karikatúr a nenávisť. Každý, kto vykonáva akúkoľvek vedúcu úlohu v Cirkvi, to zažil. Ako magistra rádu ma obvinili, že som dal povolenie provinciálovi, aby žil so svojou milenkou mníškou v železničnom vagóne!

⁹ Herbert MCCABE, *God Matters*, Continuum, London – New York, 2005, s. 94 – 95.

¹⁰ Dorothy DAY, *The Duty of Delight*, Marquette University, New York, 2008, s. 943.

¹¹ *Tamtiež*, s. 895.

¹² *Children, Violence and the Media*. A Report for Parents and Policy Makers Senate Committee on the Judiciary; Senator Orrin G. Hatch, Utah, Chairman of the Committee on the Judiciary Prepared by Majority Staff Senate Committee on the Judiciary 14. september 1999.

¹³ Timothy RADCLIFFE OP, *Alive in God: A Christian Imagination*, Bloomsbury, Londres, s. 197.

Náš násilný svet pripravuje mnohých ľudí aj o dych života. Napríklad hriech rasizmu doslova bráni ľuďom dýchať. „Nemôžem dýchať“ boli posledné slová Afroameričana Erica Garnera, ktoré jedenásťkrát zopakoval a boli nahrané na telefóny prizerajúcich sa ľudí, keď ho pred desiatimi rokmi dusila polícia na Staten Islande v New Yorku. Tieto slová sa stali pokrikom Afroameričanov a symbolom ich útlaku. Boli to aj posledné slová Džamála Chášukdzího, saudsckoarabského novinára, ktorý bol zavraždený 2. októbra 2018 na konzuláte svojej krajiny v Turecku.¹⁴ Dajme si navzájom priestor na dýchanie, kyslík diskusie!

Kristov nezničiteľný pokoj neznamená, že žijeme v dokonalej harmónii. Zišli sme sa na tomto zhromaždení, pretože to tak nie je. Ale žiadny nesúlad nemôže zničiť náš pokoj v Kristovi, pretože v ňom sme jedno. Thomas Merton vo svojom ázijskom denníku napísal: „Už teraz sme jedno. No my si myslíme, že nie sme. A to, čo musíme obnoviť, je naša pôvodná jednota. To, čím máme byť, je to, čím sme“.¹⁵

No Tomáš bol vonku, keď sa zjavil Ježiš. Vari preto, že *on* sa nebál? Keď bol Lazár chorý, vyhlásil, že je ochotný ísť do Jeruzalema a zomrieť s Ježišom (11, 16). Bol zapálený pre pravdu: „Nikdy, nikdy, nikdy neuverím“¹⁶, ak nevložím svoje prsty do jeho rán. A keď vidí Pána, vášnivo vyznáva: „Pán môj a Boh môj“. Tento horlivý učeník nás tiež pozýva vyjsť z malej miestnosti.

„Pán môj a Boh môj“. To je doslova teologické vyhlásenie: slovo o Bohu. Témou tohto zhromaždenia je synodálna Cirkev v misii. Jadrom tejto misie je odovzdávať našu náuku. Keď Máriu Magdalénu Ježiš osloví menom, odpovie „Rabbuni“ – učiteľ. V posledných slovách evanjelia svätého Matúša Ježiš posielal svojich učeníkov, aby učili všetky národy. Ako sa máme podeliť o naše kresťanské učenie so svetom, ktorý je hladný po zmysle?

Mladí katolíci na chudobných predmestiach Paríža žiadajú o priblíženie náuky Cirkvi, aby vedeli hovoriť so svojimi moslimskými priateľmi o tom, čo Cirkev učí. Začiatkom tohto roka sa konalo stretnutie: „Prijmi svoju vieru na periférii (*Assume ta foi en banlieue*)“¹⁷. Mladí ľudia sú hladní po „výživnom mäse“ učenia Cirkvi. „Pán môj a Boh môj“. Preto nebudú spokojní, ak im ponúkneme len: „Ježiša, ktorý bol milý chlapík a chce, aby sme boli milí k sebe navzájom“.

Naša spoločnosť trpí hlbokými predsudkami voči dogmám. Steve Jobs, spoluzakladateľ spoločnosti Apple, to zhrnul vo svojom prejave pri príležitosti ukončenia štúdia na Stanforde v roku 2005: „Váš čas je obmedzený, tak ho nepremárnite tým, že budete žiť život niekoho iného. Nenechajte sa chytiť do pasce dogiem, teda nežite podľa výsledkov myslenia iných ľudí“. Samozrejme, že sám len zopakoval zatuchnutú dogmu našich čias a nemyslel sám za seba.

G. K. Chesterton tvrdil: „Sú len dva druhy ľudí: tí, ktorí prijímajú dogmy a vedia to, a tí, ktorí prijímajú dogmy a nevedia o tom... Stromy nemajú dogmy. Kapusta je otvorená jedinečným spôsobom“.¹⁸ Niektoré dogmy našej doby sú skutočne zatuchnuté, uzavreté miestnosti bez

¹⁴ Porov. *tamtiež*, s. 262 – 263.

¹⁵ Naomi BURTON et al. (eds), *The Asian Journal of Thomas Merton*, New Directions, New York, 1973, s. 308.

¹⁶ Timothy L. FOX: Jesus' Resurrection Appearances, 1. november 2019, www.modernreformation.org/resources/essays/jesus-resurrection-appearances.

¹⁷ Arnaud BEVILAQUA, The Great Awakening of young Catholics on the outskirts of Paris, in: *La Croix International*, 22. marec 2024.

¹⁸ G. K. CHESTERTON, „The Mercy of Mr. Arnold Bennett“ *Fancies vs. Fads*, Dodd, Mead and Company, New York, 1923: http://www.gkc.org.uk/gkc/books/Fancies_Versis_Fads.txt.

kyslíka: relativizmus, všetky druhy fundamentalizmu, materialistický, nacionalistický, scientistický, náboženský fundamentalizmus. Uzatvárajú ľudí do malých bojzlivých predstáv.

No dôležité učenie našej viery, Krédo, v podstate odomyká dvere nášho srdca a mysle. Posúva nás za hranice odpovedí na malé otázky a poháňa k nekonečnému hľadaniu toho, ktorý je nekonečnou láskou a pravdou, a ktorý vždy presahuje naše chápanie. Keď som bol koncom šesťdesiatych rokov mladým rehoľníkom a zdalo sa, že sa všetko rozpadá, väčšina z nás v reholi zostala, pretože sme zahliadli žiarivú krásu vyznania viery, tej pravdy, ktorú nevlastníme, ale ktorá vlastní nás. Mladí sa neuspokoja s ničím menším.

Ako môžeme pozvať ľudí našej doby, aby vstúpili do otvoreného priestoru našej viery? Ako sa napríklad môžeme dotknúť ich predstavivosti slávnou náukou o Trojici, ktorá je tým najkonkrétnejším a najpraktickejším učením? Na to potrebujeme pomoc teológov.

Niekedy sa aj teológovia zo strachu pred rozhovorom s Božím ľudom stiahnu do zamknutej miestnosti akademickej pôdy. Keď som ako mladý brat študoval v Paríži, spýtal som sa iného dominikána, z čoho má doktorát. Odpovedal mi: „Môj mladý brat (bol len o rok starší odo mňa), nebudem sa ti to snažiť vysvetliť. Ty by si to nepochopil“. Keď som sa o dvadsať rokov neskôr vrátil ako magister rádu na vizitáciu a stretol som ho, nič som mu nepovedal.

Samozrejme, potrebujeme akademických teológov – exegetov, filológov a historikov –, ktorí nás udržiavajú v tom, čo svätý Pavol nazýva „poslušnou vierou“ (porov. *Rim* 1, 5). Inak budeme používať Písmo na svoje vlastné ciele, a nie na Božie. Táto tvrdá vedecká disciplína má však napokon slúžiť dialógu s našimi súčasníkmi, aby sme ich sprevádzali na ceste do nekonečného tajomstva Božej lásky.

Deň po ostatnom zhromaždení synody pápež František vyzval k takej teológii, ktorá vedie láskavý rozhovor s ľuďmi iných presvedčení. Citoval svoje slová adresované študentom Katolíckej univerzity v Argentíne: „Neuspokojte sa s teológiou od stola. Nech sú hranice miestom vašej reflexie... Dobrí teológovia, podobne ako dobrí pastieri, tiež voňajú ľuďmi a ulicou a svojou reflexiou lejú olej a víno na rany mužov a žien.“¹⁹ Dobrá teológia otvára dvere zatuchnutých miestností. Podobne ako Tomáš je vášnivá a nebojí sa. Prijíma nové spôsoby reči, nové jazyky. Synodálna Cirkev v misii sa s odvahou a pokorou púšťa do učenia.

¹⁹ FRANTIŠEK, *Ad theologiam promovendam*, 1. november 2023.